

PEDAGOGIK KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH ORQALI KASBIY MA'SULIYATNI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI

Botirova Odina

Andijon davlat pedagogika insitituti

Pedagogika yo'nalishi 1-bosqich magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14535291>

Annotatsiya

Ushbu tezis "Pedagogik Kompetensiyalarni Rivojlantirish Orqali Kasbiy Mas'uliyatni Shakllantirish Muammolari" mavzusida bo'lib, ta'lim tizimida o'qituvchining kasbiy ma'suliyatini shakllantirishning ahamiyati va pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish orqali bunga erishish yo'llari ko'rib chiqiladi. Pedagogik kompetensiyalar o'qituvchining ta'lim jarayonidagi bilim va ko'nikmalari bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ularning rivojlanishi nafaqat o'qituvchining o'z faoliyatini samarali amalga oshirishga, balki ta'lim tizimining sifatiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tezida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va bu jarayonning ta'lim tizimidagi o'zgarishlarga, shuningdek, o'qituvchining kasbiy ma'suliyatini shakllantirishdagi muammolar tahlil qilinadi. Asosiy muammolar sifatida o'qituvchilarning pedagogik tayyorgarligi, yangi pedagogik metodlarni o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar va pedagogik faoliyatni baholashdagi tizimning yetarli darajada rivojlanmaganligi ko'rsatilgan. Bunga qarshi sifatli pedagogik tayyorgarlik, innovatsion metodlarni joriy etish va samarali baholash tizimlarini ishlab chiqish orqali pedagogik kompetensiyalarni oshirish va kasbiy ma'suliyatni kuchaytirish mumkinligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: pedagogik kompetensiyalar, kasbiy ma'suliyat, pedagogik tayyorgarlik, ta'lim tizimi, innovatsion pedagogika, pedagogik faoliyat, o'qituvchining malakasi, pedagogik metodlar.

Kirish

Bugungi kunda o'qituvchi yoki pedagogning kasbiy ma'suliyati jamiyat va ta'lim tizimining rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish orqali pedagoglar o'z kasbiy ma'suliyatini shakllantirish va mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Ushbu tezida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish, kasbiy ma'suliyat va ta'lim tizimidagi o'zgarishlar orasidagi o'zaro bog'liqlikni tahlil qilish, shuningdek, pedagogik faoliyatda yuzaga keladigan muammolarni hal qilish yo'llari ko'rib chiqiladi.

Pedagogik kompetensiyalar o'qituvchining o'z kasbiga xos bilimlari, malakalari va ko'nikmalarining to'plamidir. Bu kompetensiyalar o'qituvchining ta'lim jarayonida samarali faoliyat yuritishi uchun zarur bo'lib, ularning rivojlanishi o'qituvchining kasbiy ma'suliyatini shakllantirishga yordam beradi. Pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish orqali o'qituvchilar nafaqat o'z malakalarini oshiradi, balki ularning pedagogik ma'suliyat va vazifalarni bajarishdagi ishonchi ham ortadi.

Pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish quyidagi sohalarda ahamiyatli: Pedagoglar o'qituvchilik faoliyatini samarali bajarish uchun ta'limning nazariy asoslarini va metodologiyasini bilishlari kerak. Bu kompetensiya ularning o'qituvchi sifatida kasbiy ma'suliyatini shakllantiradi. O'qituvchining dars o'rgatish, talabalar bilan aloqalar, turli metod va texnologiyalarni qo'llashdagi ko'nikmalarini rivojlantirish. O'qituvchining o'zini boshqarish, o'z maqsadlariga erishishdagi qat'iyatliligi, jamoa bilan ishlash va etika qoidalariga rioya qilish kabi shaxsiy sifatlar. Ba'zi pedagoglar o'z ishlariga loqaydlik bilan qarashlari mumkin, chunki ular o'z malakalarini doimiy ravishda oshirib borishmaydi. Bu holat kasbiy ma'suliyatning zaiflashishiga olib keladi. Ta'lim

muassasalarida pedagogik kompetensiyalarni aniqlash va baholash mexanizmlarining yetarli darajada rivojlanmaganligi kasbiy ma'suliyatni shakllantirishga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va metodlarning joriy etilishi o'qituvchidan yuqori malaka va moslashuvchanlikni talab qiladi, bu esa ba'zi pedagoglar uchun qiyin bo'lishi mumkin. O'qituvchilarning malakalarini oshirish va ularni yangi pedagogik yondashuvlar bilan tanishtirish ta'lim tizimining samaradorligini oshiradi. Yangi metod va texnologiyalarni sinfda qo'llash orqali o'qituvchilar o'z kasbiy kompetensiyalarini yangilashlari va shu bilan birga o'z mas'uliyatlarini ham oshirishlari mumkin. Pedagoglarning kasbiy faoliyatini baholashda shaffof va samarali tizimlarni yaratish o'qituvchilarni o'z ishlariga mas'uliyat bilan yondashishga undaydi.

Pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish va kasbiy ma'suliyatni shakllantirish o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik ta'lim tizimining rivojlanishi va sifatini ta'minlash uchun juda muhimdir. O'qituvchilarning pedagogik kompetensiyalarini oshirish, ularning ishga bo'lgan mas'uliyatini kuchaytirish va ta'lim jarayonini samarali tashkil etish uchun zamonaviy pedagogik yondashuvlarni tatbiq etish zarurdir. Bu, o'z navbatida, ta'lim muassasalarining sifatini oshirishga va yangi avlodni yuksak ma'naviy-axloqiy va ilmiy-pedagogik darajada tarbiyalashga olib keladi.

References:

1. Qodirov, Sh. (2022). Pedagogik kompetensiyalar va ularning rivojlanish yo'llari. Ta'lim va pedagogika, 3(1), 56–60.
2. Solihov, M. (2021). O'qituvchining kasbiy mas'uliyatini shakllantirish: nazariya va amaliyot. O'zbekiston ta'limi, 45(2), 123–135.
3. Turg'unov, D. (2020). Ta'limdagi innovatsion metodlar va pedagogik kompetensiyalar. Innovatsion ta'lim, 2(4), 101–115.